

Józef Mandziuk

"Saeculum Christianum", r. 9, 2002 nr 2 : [recenzja]

Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej 8,
289-292

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Saeculum Christianum”. R. 9: 2002 nr 2, ss. 328

Od 1994 r. naukę polską ubogaca i propaguje czasopismo naukowe „Saeculum Christianum”, mające charakter półrocznika o tematyce historyczno-społecznej. Powstało ono jako pismo Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych ówczesnej Akademii Teologii Katolickiej, a od 1999 r. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Od początku funkcję redaktora naczelnego pełni ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk, który osobiście przyjmuje artykuły do druku, wykonuje szczegółową adiustację i drugą korektę tekstów i przygotowuje egzemplarze autorskie wraz z nadbitkami do wysyłki. Czasopismo ukazuje się regularnie i jest rozsyłane do wielu ośrodków naukowych w kraju i za granicą. Na jego łamach publikują swoje prace naukowe miejscowi pracownicy naukowo-dydaktyczni oraz inni autorzy z różnych środowisk, zwłaszcza z Lublina, Krakowa i Wrocławia. Tematyka ogłaszanych prac dotyczy: archeologii chrześcijańskiej, literatury wczesnochrześcijańskiej, historii powszechnej i Kościoła, historii sztuki, muzykologii kościelnej, politologii i socjologii. Niektóre numery zostały poświęcone profesorom UKSW z różnych okazji. Wśród nich znaleźli się wybitni polscy historycy Kościoła: ks. Marian Banaszak, ks. Franciszek Stopniak, o. Bernard Panek O.Carm oraz znakomity patrolog i wydawca dzieł patrystycznych – o. Emil Stanuła CSsR.

Celem niniejszego omówienia jest przedstawienie numeru 2 z 2002 r., który został poświęcony ks. prof. dr hab. Jerzemu Pikulikowi, wybitnemu uczoneму z zakresu muzykologii kościelnej, twórcy szkoły, dzięki której wiele średniowiecznych zabytków rękopiśmiennych zostało uratowanych od zniszczenia i zapomnienia. Okazją do przygotowania specjalnego numeru były dwa jubileusze Profesora: 75-lecie urodzin i 50-lecie święceń kapłańskich. Na stronicach pisma jubileuszowego znajdujemy opracowania dotyczące różnych zagadnień muzykologii, autorstwa przyjaciół i uczniów Profesora oraz inne artykuły z zakresu patrologii, historii Kościoła, politologii i socjologii, a także recenzje i sprawozdania.

Pierwszą część prezentowanego czasopisma otwiera ks. bp Józef Zawitkowski, wybitny i niepowtarzalny kaznodzieja polski, który w swoim pięknym i pełnym wspomnień artykule przybliżył postać Uczzonego warszawskiego pochodzącego z Wielkopolski. Złożył mu hołd i ucałował „obie ręce Księdza Profesora, uczonego i dobrego”. Ks. dr Zenon Kołodziejczak, adiunkt przy Katedrze Źródeł i Analiz Muzyki Dawnej, którą prowadził Jubilat, zaprezentował bibliografię jego prac drukowanych. Obejmuje ona do 2001 r. 87 pozycji: książek, rozpraw, artykułów naukowych i popularno-naukowych.

Dział „Rozpraw i artykułów” rozpoczyna opracowanie prof. dr hab. Ireny Poniatowskiej z Warszawy na temat tradycji i innowacji w muzyce z podaniem kilku uwag z zakresu terminologii. Prof. dr hab. Jerzy Morawski, również z Warszawy umieścił artykuł o nieznanym przekazach dwóch tonariusów z antyfonarzy śląskich XIII i XIV w. Opracowanie stanowi ważny przyczynek do badań dziejów szkolnictwa muzycznego w kręgach kościelnych na Śląsku w epoce średniowiecza. Dr Czesław Grajewski, uczeń Jubilata, który rozpoczął przewód habilitacyjny w UKSW, przedstawił dyferencje psalmowe I tonu, jako cecha rozpoznawcza proveniencji antyfonarzy polskich. Autor ukazał wyniki badań przeprowadzonych nad psalmodią brewiarzową w polskich antyfonarzach. Wspomniany już ks. dr Zenon Kołodziejczak zaprezentował opracowanie, w którym przedstawił w najogólniejszym zarysie problematykę liturgiczno-muzyczną antyfonarza *De sanctis* z Biblioteki Kapituły Kolegiackiej w Łasku, ufundowanego przez Jana Łaskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa Polski (1510-1531) dla miejscowej kapituły. Autor uwzględnił również karty wycięte z kodeksu i przechowywane obecnie w Muzeum Narodowym w Warszawie. Podobną tematykę przedstawia dr Marta Popowska z Częstochowy, skupiając uwagę na rękopisie muzycznym ze zbiorów Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu, który otrzymał nazwę: *Antiphonarium et Graduale pro officio et Missa Beatæ Mariæ Virginis*. Inny uczeń Profesora, ks. dr Krzysztof Niegowski SDB, w swojej rozprawie podjął trud rozpoznania i ukazania wartości kulturowej XV-wiecznego antyfonarza *De Sanctis* ze zbiorów Archiwum Kapituły Katedralnej na Wawelu. Prof. dr hab. Piotr Poźniak z Krakowa ukazał zarys biograficzny i omówił twórczość Kaspra Sielickiego, polskiego lutnisty – kompozytora z przełomu XVI/XVII w. Prof. dr hab. Teresa Małecka również z Krakowa omówiła i podjęła próbę interpretacji *Stabat Mater* Zbigniewa Bujarskiego, współczesnego kompozytora polskiego, dla którego „muzyka jest modlitwą”. Prof. dr hab. Anna Czekanowska z Warszawy w swoim artykule snuje wspomnienia o profesorze Adolfie Chybińskim,

wybitnym organizatorze życia muzycznego, krytyki muzycznej i podstaw badań naukowych w tej dziedzinie oraz znakomitego dydaktyka 1 połowy XX stulecia. Autorka pisze ze smutkiem, iż aczkolwiek możliwość studiów pod jego kierunkiem była wyróżnieniem, to jednak ciągle czekamy na ukazanie się pełnej monografii twórcy muzykologii polskiej jako dyscypliny uniwersyteckiej. Wreszcie prof. dr hab. Andrzej K. Olszewski odsłonił własne wspomnienia z życia muzycznego podczas okupacji niemieckiej. Ta garść wspomnień wybitnego znawcy sztuki współczesnej jest znaczącym przyczynkiem do historii życia muzycznego z czasów II wojny światowej w okupowanej stolicy Polski.

Druga część działu „Rozprawy i artykuły” obejmuje prace z innych dziedzin nauki. I tak literaturę wczesnochrześcijańską reprezentuje artykuł ks. dra Romana Szmurło, adiunkta UKSW, w którym ukazał charyzmatycznego cenobitę – Szenute z Atribe. Historii Kościoła dotyczy artykuł ks. prof. dra hab. Józefa Mandziuka pt.: *Księgozbiór Antoniego Erazma Reitlingera (1645-1707), kanonika wrocławskiej kapituły katedralnej*, należący do ulubionej dziedziny uprawianej przez uczonego warszawskiego i wrocławskiego. Historię ubogacają jeszcze artykuły ks. dra Waldemara Glińskiego, adiunkta UKSW: *Oblicze światopoglądowe i obyczajowe Stanisława Kostki Potockiego (1755-1821)* i ks. dra Tomasza Błaszczyka, habilitanta z Wrocławia: *Działalność kardynała Jerzego Koppa jako biskupa wrocławskiego (1887-1914)*. Z zakresu politologii na łamach prezentowanego czasopisma widnieją trzy opracowania wybitnych naukowców UKSW. Prof. dr hab. Aniela Dylus zajęła się aktualną problematyką motywów i racji na rzecz etycznego biznesu, przytaczając przegląd stanowisk. Ks. prof. dr hab. Henryk Skorowski SDB, dziekan Wydziału NHiS, przybliżył znaczenie wartości chrześcijańskich w dobie współczesnych przemian cywilizacyjnych. Natomiast ks. prof. UKSW dr hab. Piotr Mazurkiewicz, zaprezentował artykuł pt.: *Teologizacja narodu czy nacjonalizacja Kościoła? Koncepcja narodu w nauczaniu kardynała Stefana Wyszyńskiego*. Dwa ostatnie artykuły wyszły spod pióra wybitnych socjologów UKSW. Prof. dr hab. Mieczysław Trzeciak snuje rozważania na temat „małej ojczyzny” i doświadczeń na tle podwarszawskiego miasteczka Ożarów, gdzie na przełomie listopada i grudnia 2002 r. tamtejsza ludność podjęła bezskuteczną walkę z policją i współpracującymi z nią „ochraniarzami”. Autor widzi wielką bezradność na jaką skazana jest „mała ojczyzna”, gdy jest osamotniona w najbardziej nawet słusznych i gorliwych działaniach. Drugi artykuł autorstwa prof. dra hab. Andrzeja Wójtowicza dotyczy pewnego sposobu pomiaru różnic dobrobytu społecznego. Autor przytacza założenia, kategorie i procedury do-

tyczące rozmaitych rzeczywistych skal różnic majątkowych, powstałych w wyniku urzeczywistnienia programu ekonomii liberalnej.

Ponadto omawiany numer *Saeculum Christianum* zawiera recenzje, autorstwa ks. prof. dra hab. Andrzeja F. Dziuby, o. prof. dra hab. Janusza Zbudniewka ZP, ks. dra Piotra Zwolińskiego i mgra Jerzego Gułkowskiego. Na szczególną uwagę zasługuje recenzja o. Zbudniewka, dotycząca wielkiego dzieła Jubilata: *Polskie Graduały średniowieczne*, wydanego przez Wydawnictwo UKSW w 2001 r. Na końcu znalazły się sprawozdania naukowe: ze spotkania archiwistów kościelnych w Warszawie w dniu 18 VI 2002 r. w opracowaniu mgra Dariusza Milewskiego, archiwariusza Archiwum UKSW, z sympozjum patrystycznego na temat: *Chrześcijaństwo II-V wieku wobec antycznych tradycji ezoterycznych*, pióra ks. dra Romana Szmurło raz z wyjazdu integracyjnego studentów I roku Studium Caritas, autorstwa o. dra Jana Pola OFM.

Nie ulega wątpliwości, że prezentowany numer historyczno-społecznego czasopisma wydziałowego UKSW zasługuje na uwagę zarówno ze względu na bogatą treść zawartą w zamieszczonych opracowaniach z różnych dziedzin nauk humanistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem muzykologii, jak i znakomitych autorów z różnych polskich środowisk naukowych. Można przytoczyć zdanie z listu prof. Teresy Małeckiej, prorektora Akademii Muzycznej w Krakowie, że „Wydawnictwo robi imponujące wrażenie”.

Ks. Józef Mandziuk